

МОНГОЛ УЛСЫН СОЁЛЫН ГАВЬЯАТ ЗҮТГЭЛТЭН
БУРИАД УЛСЫН БИЕЙН ТАМИР СОЁЛЫН ГАВЬЯАТ
ТӨМӨРХҮҮ ОВОГТОЙ БАТМӨНХИЙН
ТАНИЛЦУУЛГА

ТОРГУУД овогт Төмөрхүү БАТМӨНХ

1946 .02.15 нд Говь-Алтай аймгийн Шарга суманд төрсөн.

Боловсрол:

- 1963 онд Говь-Алтай аймгийн Алтай хотын I арван жилийн 7-р анги дүүргэв.
- 1963-1966 онд Архангай аймгийн Багшийн сургуулийг бага ангийн багш мэргэжлээр төгсөв.
- 1970-1975 онд УБДС-ын Түүх, газарзүйн ангийг багш, газарзүйч мэргэжилээр төгсөв.
- 1981-1982 онд ЗХУ-ын Воронежийн их сургуульд мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг тус тус төгссөн.

Ажлын туршлага:

- 1966-1971 онд Говь-Алтай аймгийн 1 дүгээр арван жилд бага ангийн багшаар ажиллав.
- 1975-1995 онд УБДС-ийг төгсөөд тус сургуулийн Газарзүйн танхимдээ газарзүйн багшаар 22 жил ажилласан. Энэ хугацаанд 5 удаагийн анги даан төгсөлт хийж, 20 гаруй дипломын ажил удирдаж, 5000 гаруй газарзүйн багш, шавь нарыг төрүүлсэн байна.

- 1996 оноос Нийслэлийн дүүргүүдэд сурын баг байгуулж, зөвлөж, багшилж заан сурган баг тамирчидтай болгосон.
- 2016 оноос Говь-Алтай аймгийн Засагтхан сурын клубыг байгуулж үндэсний сурын багш, дасгалжуулагчаар ажиллаж байна.
- 1996-2025 онд үндэсний нум, сумны анхны үйлдвэрлэл “Эрийн гурван наадам” ХХК-ийн ерөнхий захирал, нум урлаачаар улсад нийт 57 дахь жилдээ ажиллаж үндэсний соёлын өвийг тээн, сур харвааг залуу үедээ зааж, сургаж яваа эрхэм хүндэт хүн билээ.

Оролцсон үзэсгэлэн:

1. Олон улсын ATHLETES уламжлалт харваачдын наадамд амжилттай оролцсон.
2. The 3rd world traditional Archery FESTIVAL
3. 2007 WORLD traditional Archery Festival
4. One village one prouct international seminar / liyang changzhou-china/ 2008 11 сарын 11ны өдөр оролцсон.
5. ORDOS NAADAM ATHLETE
6. Инчин 2 Дэлхийн Нум сум харвах урлагын Их наадам болон Ардын урлагын Олон улсын байгууллага/ нэгдсэн үндэстний боловсрол соёл шинжлэх ухааны байгууллага ТББ/-Азийн уулзалт чуулганд оролцсон.
7. Холбооны БНГерман улсын Берлин хот 2005 онд Үндэсний сурийн холбооний урилгаар очиж үзэсгэлэн гаргаж, тэмцээнд оролцсон.
8. Унгар улс зохиогдсон олон улсын наадамд оролцсон.
9. 2010 онд Олон улсын үзэсгэлэн яармагт оролцсон
10. Үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн анхдугаар зөвлөгөөнд амжилттай оролцсон.
11. INTERNATIONAL TRAVEL MART-2009
12. Mongolian traditional archery yecheon world archery festival 2015
13. GREAM MONGOL-800
14. Казакстан улсын Наурызын баяр 2023 он Монголоос Үндэстний өв соёлоо дээдлэгч нэг хүнийг шалгаруулж уригдан оролцсон.

Шагнал урамшуулал:

1. 2023 онд Монгол улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн цол, тэмдэг
2. 2010 онд Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одон, ЗГ
3. 2008 онд Биеийн тамир спортын тэргүүний ажилтан, БСШУЯ

4. 2008, 2013 онд БГД-ын Хүндэт иргэн. БГД, ЗДТГ
5. 2006 онд ОХУ-ын Буриад улсын Биеийн тамир, соёлын гавьяат ажилтан цол, тэмдэг.
6. 2006 онд Спортын алдар медаль. БТСХ
7. 1973 онд Засгийн газрын хүндэт жуух бичиг, ЗГ

Үндэсний сурын спортын цол тэмдэг:

1. 2013 онд Үндэсний сурын холбооны Хүндэт мэргэн цол. ҮСХ
2. 2012 онд Урианхай сурын Хүндэт мэргэн цол.
3. 2000 оноос Үндэсний сурын улсын шүүгч цол. ҮСХ
4. 1989 онд Үндэсний сурын мастер, аймгийн мэргэн ҮСХ

Үндэсний нум, сумны сургалт, үйлдвэрлэлийн амжилт:

1. 2019 онд “Шилдэг ивээн тэтгэгч байгууллаг”, МҮСХ
2. 2018 онд “Оны шилдгийн шилдэг дасгалжуулагч”. МҮСХ
3. 2017 оны “Шилдэг ахмад харваач”, өргөмжлөл. МҮСХ
4. 2016 онд Шилдэг нум үйлдвэрлэгч. МҮСХ
5. 2015 онд “Нийслэлийн шилдэг бэлэгдэл” бүтээгдэхүүн. ХАНГАРЬД НУМ. 2015 он.
6. 2007 оны үндэсний шилдэг үйлдвэрлэгч. Нум сумны үйлдвэр. НЗДТГ
7. 2006 онд Үндэсний брэнд үйлдвэрлэгч. Нум сумны үйлдвэр. БГД
8. 1996-2019 онуудад 5000 гаруй харваачдыг эвэр нумтай болгожээ.
9. 2023 онд Говь-Алтай аймгийн 100 жилийн ойн нээлтэнд 100 хүүхдээр баяр наадмын нээлтээр 100 сум зэрэг харвуулах 100 нум, 100 сумыг бэлтгэсэн байна.
10. 2025 он 09 сар. Баянгол дүүргийн 6-р хорооны ахмад болон хүүхдийн сурын харвааны сургалтын талбайг хүлээн авч хороо, дүүрэгтэй хамтран хүүхэд, ахмадуудад Монгол харвааны сургалтыг хийсэн байна.

Үндэсний өв соёл, нум сум харвааг олон улсад сурталчилсан талаар:

1. Нум урлаач Т.Батмөнхийн урласан Монгол нум сумаар АНУ, ХБНГУ, Их Британи, Япон, Солонгос, Франц, Унгар, Швед, Швейцарь, Канад, Болгар, Хятад, ӨМӨЗУ, ОХУ-ын Буриад зэрэг 30 гаруй орны харваачид харваж Монгол үндэсний харваагаар хичээллэж байна.
2. Жил бүр гадаадын төрийн айлчлалын зочид төлөөлөлөгчдөд үзүүлэх харваа хийж Монголын өв соёл, нум сум харвааг танилцуулж байдаг.

3. 2005 онд ХБНГУ-д ROBIN HOOD тэмцээнд урилгаар оролцож Монгол улсаа төлөөлөн “МОНГОЛ СУР ХАРВАА” үзэсгэлэн гаргаж, тус тэмцээний шүүгчээр ажиллаж, “Монголын сур харвааны үүсэл, хөгжил” сэдвээр лекц уншин Монгол сурын харвааг сурталчилсан байна.
4. 2006 онд Өмнөд Солонгос улсад болсон “Олон улсын үндэсний харваа” арга хэмжээнд оролцож 20 гаруй орны үндэсний сурын тэмцээнд өрсөлдөн 3-р байр эзлэн Монгол улсынхаа нэрийг гаргасан.
5. 2015 оны 9 сард БНСУ-д болсон “Олон улсын уламжлалт харвааны тэмцээ”-нд оролцов.
6. 2015 оны 10 сард БНСУ-д “Азийн үндэсний сурын чуулган”-д урилгаар ахин очиж илтгэл тавьж, Монгол нум, сумны үзэсгэлэн гарган өндөр үнэлэлт авч зохион байгуулагч улсын музейд Монгол нум, сум тавигдаж Монгол улсаа сурталчилсан байна.
7. Монголын их өв соёл нум сумыг дотооддоо төдийгүй Буриад, Өвөр Монгол, Халимаг, Тува, Казакстан зэрэг Монгол туургатан улсууддаа биечлэн сургалт орж, хөгжүүлэн дэлгэрүүлэх ажлыг зохион байгуулж нум, сум, харвааны хэрэгсэлээр хангаж ажилласан байна./2002-2018/
8. ОХУ-ын Буриад улсыг 4 жилийн дотор үндэсний нумтай болгож зааж сургасан. Уг ажил, хөдөлмөрийг нь үнэлэн Монголын их эзэнт гүрэн байгуулагдсаны 800 жилийн ойгоор “ОХУ-ын Буриад улсын биеийн тамир, соёлын гавьяат ажилтан” цол тэмдгээр шагнагдсан байна. /2006 он./
9. Монголын үндэсний сурын холбооны ээлжит 15-р чуулганаар батласан “Үндэсний их баяр наадмын тухай хууль”-д өөрчлөлт оруулан батлуулах үйл ажиллагаанд өөрийн ажил мэргэжлийн туршлагын үүднээс гар бие оролцон чухал хувь нэмэр оруулсан байна.
10. 2017 онд Унгар улсад зохиогдсон ОУ-ын Өв соёлын үзэсгэлэнд урилгаар оролцож “Монгол нум, сумны үзэсгэлэн” гарган Монголын өв соёлоо сурталчилж өндөр үнэлгээ авсан байна.
11. 2022, 2023 онд Монгол улсын аймаг, сумдын 100 жилийн ойд зориулан 300 гаруй нум, 1000 гаруй сум урлан хүлээлгэн өгөөд байна.
12. Говь-Алтай аймгийн үндэсний сурын “Засагт хан клуб”-ыг үүсгэн байгуулж 20 гаруй жил багш дасгалжуулагчаар ажиллаж байгаа бөгөөд сүүлийн жилүүдийн амжилтаас дурдвал: 2024 онд Мөсөн сурын улсын аварга баг, алтан медаль, 2024 онд Үндэсний сурын аварга шалгаруулах тэмцээнд эмэгтэй баг алт, хүрэл

медаль хүртсэн. 2025 онд Үндэсний сурын харвааны тэмцээнд эрэгтэй баг алтан медаль, эмэгтэй мөнгөн медаль хүртэж 2025 оны Үндэсний сурын харваанд багаараа тэргүүн байрт шалгарав.

13. Баянгол дүүргийн 6-р хорооны шинээр байгуулагдсан БГД, 6-р хорооны Ахмад, хүүхдийн үндэсний сурын харвааны бэлтгэлийн талбай 2025 оны 09 сард нээснээс хойш 40 ахмад, хүүхдэд үндэсний сурын харвааг зааж сургасан байна.
14. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд шилдэгийн шилдэг харваачаар 2 удаа, шилдэг харваачаар 3 удаа болсон.
15. 2025 онд Монгол улсын хэмжээнд СӨХ-дын дунд зохион байгуулсан Үндэсний сурын тэмцээнд БГД-ийн 6-р хорооны СӨХ-ийн эрэгтэй ахмад харваач С.Баасан тэргүүн байр, эмэгтэй харваач х.Хүрэлсүх тэргүүн байр, эрэгтэй харваач н.Ролбидорж тэргүүн байр тус тус хүртсэн байна.
16. 2024 онд Улсын шилдэг харваач, 2025 онд Улсын шилдэг харваач-аар тус тус шалгарсан байна. МҮХХ

Утас: 99140140, 99149565

17. Мэйл хаяг: bayasgalanb@gmail.com

18. <https://youtu.be/yk8X9kwFDNY>

19. <https://www.facebook.com/reel/269931482828361> бичлэг үзэх

Товч намтар

Монгол улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн, Буриад улсын биеийн тамир соёлын гавьяат

Төмөрхүү овогтой Батмөнх

Төмөрхүүгийн Батмөнх нь 1946 онд Говь-Алтай аймгийн Шарга суманд малчин ард Я.Төмөрхүүгийн ганц хүү болон мэндэлсэн бөгөөд эдүүгээ 80 настай эхнэрийн хамт Улаанбаатар хотын Баянгол дүүргийн 6-р хорооны 15-р байранд эхнэрийн хамт амьдардаг. Тэрээр 4 хүүхэдтэй, 10 гаруй ач зээтэй.

Т.Батмөнхийн эрдэм номд суралцсан байдал:

- 1963 онд Говь-Алтай аймгийн Алтай хотын I арван жилийн 7-р анги дүүргэв.
- 1963-1966 онд Архангай аймгийн Багшийн сургуулийг бага ангийн багш мэргэжлээр төгсөв.
- 1970-1975 онд УБДС-ын Түүх, газарзүйн ангийг багш, газарзүйч мэргэжилээр төгсөв.
- 1981-1982 онд ЗХУ-ын Воронежкийн их сургуульд мэргэжил дээшлүүлэх сургалтыг тус тус төгссөн.

Т.Батмөнхийн ажилласан байдал:

- 1966-1971 онд Говь-Алтай аймгийн 1 дүгээр арван жилд бага ангийн багшаар ажиллав.
- 1975-1995 онд УБДС-ийг төгсөөд тус сургуулийн Газарзүйн танхимдээ газарзүйн багшаар 22 жил ажилласан. Энэ хугацаанд 5 удаагийн анги даан төгсөлт хийж, 20 гаруй дипломын ажил удирдаж, 5000 гаруй газарзүйн багш, шавь нарыг төрүүлсэн байна.
- 1996 оноос Нийслэлийн дүүргүүдэд сурын баг байгуулж, зөвлөж, багшилж заан сурган баг тамирчидтай болгосон.
- 2016 оноос Говь-Алтай аймгийн Засагтхан сурын клубыг байгуулж үндэсний сурын багш, дасгалжуулагчаар ажиллаж байна.
- 1996-2025 онд үндэсний нум, сумны анхны үйлдвэрлэл “Эрийн гурван наадам” ХХК-ийн ерөнхий захирал, нум урлаачаар улсад нийт 57 дахь жилдээ ажиллаж үндэсний соёлын өвийг тээн, сур харвааг залуу үедээ зааж, сургаж яваа эрхэм хүндэт хүн билээ.

Монголын үндэсний сурын харвааг хөгжүүлэх талаар ажилласан байдал:

1. 1966 оноос хойш Монголын үндэсний сур харвааг уламжлалт ёс жаягаар нь бөхийн барилдаан, хурдан морины уралдааны спортын нэгэн адил хөгжүүлэх, үнэлэх асуудалд тооцоо, судалгаа хийн асуудлыг тавьж ажиллан Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн “Монгол үндэсний сур харвааг хөгжүүлэх тухай зарлиг”-ийг 2002 онд гаргуулахад түүх, өв, соёлоо хойч үедээ өвлүүлэх талаас судалгаа, үндэслэл гарган чухал хувь нэмэр оруулсан хүн юм.
2. Т.Батмөнх нь 1966 оноос багшийн ажлынхаа хажуугаар үндэсний сур харваагаар хичээллэж эхэлсэн. Монголын соёлын үнэт өв болсон үндэсний нум, сум хийх ажил бараг тасрах шахаж байсан тэр үед буюу 1976 оноос үндэсний сурын ууган

мастер Н.Ядамсүрэнгийн урлах эрдэмд шавь орж монгол нум, сум бие даан хийх ажилд шамдан суралцаж улмаар 1996 онд Монголын үндэсний нум, сумны ууган үйлдвэр “Эрийн гурван наадам” ХХКомпанийг байгуулан харваачдад хэрэгцээтэй бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэн 20 гаруй шавьд нум урлах эрдмийг сургаж ажиллаж байна.

3. 1996-2008 онд Монголын үндэсний сурын холбоонд тэргүүлэгч, дэд тэргүүнээр сонгогдон ажилласан бөгөөд энэ хугацаанд сурын холбоог аж ахуйн талаас нь бэхжүүлэх, сур харвааны талбайг өргөтгөх, шинэчлэх ажлуудыг санаачлан хийж үнэтэй хувь нэмэр оруулсан билээ.
4. 1990 оноос Монгол нум сум судлал, Хүннү нум сум судлал, Чингис хааны байлдан дагуулалтын үеийн нум сум судлал, халх, буриад, урианхай харвааны нум, сум судлал зэргээр архелогийн олдвор хийгээд эрдэмтэдтэй хамтран ажилласаар ирсэн бөгөөд эртний Монгол нум, сумны түүх, хөгжлийн талаар оюутан, сурагч, сур харваагаар анхлан хичээллээж буй мянга мянган хүмүүст хичээл орж, зааж ирсэн билээ.
5. 1991 оноос аймаг бүрт “Эрийн гурван наадам” хийдэг болгох зорилт тавин аймгуудын биеийн тамир, спортын хороодуутай хамтран нум сум, хана хасаа, самбартай болгож өөрийн биеэр очин 7-10 хоногийн сургалт явуулж аймгуудад сур харвааг хөгжих үндэс суурийг тавьсан билээ.
6. 1975-1996 онуудад биеийн тамирын багш, дасгалжуулагч бэлтгэдэг УБИС, Үндэсний Биеийн Тамирийн Дээд Сургуулиудад “Үндэсний сур харвааны үүсэл, хөгжил”, “Сур харвах арга техник, дадлага олгох хичээл” зэрэг онол ба дадлагын хичээлийг санаачлан хөтөлбөрт тусган хэрэгжүүлж, зааж сургасан. Мөн бусад их, дээд сургуулийн оюутнуудад “Үндэсний сурын спортын үүсэл, хөгжил” сэдвээр лекц уншиж хичээллэх дур хүсэлтэй залуусыг дагалдуулан үндэсний сур харваанд сургаж эхэлсэн.
7. 2002 оноос Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн “Үндэсний сурын харвааг хөгжүүлэх зарлиг”-ийг хэрэгжүүлэх үүднээс Говь-Алтай, Завхан, Баян-Өлгий, Өвөрхангай болон бусад аймгуудын сумдыг сур харвааны хэрэгслэлтэй болгох ажлыг санаачлан зөвлөгөө өгч сургалт зохион байгуулах ажлуудыг эхлүүлсэн байна.
8. 2006 онд сурын талбайн шинэ зураг хийлгэсэн нь 2008 онд баяр наадмын комиссоор хэлэлцэж улсын төсвөөр одоогийн Үндэсний сурын харвааны шинэ талбай бариулахад өндөр хувь нэмэр оруулсан байна.

9. 2008-2012 онд Баянгол дүүргийн 47-р дунд сургуультай хамтран “Үндэсний сур харвааны сургалт”-ыг тус сургуулийн сурагчдад 5 жилийн туршид үнэ төлбөргүй явуулж 400 гаруй хүүхэд, залуучуудыг харваанд бэлтгэн сургасан байна.
10. 1992-2016 онуудад үндэсний сурын спортын баг бэлтгэх, хүүхэд залуучуудыг өргөнөөр оролцуулах зорилгоор ажиллаж Баянгол дүүрэг, Сонгинохайрхан дүүрэг, Баянзүрх дүүрэг, Говь-Алтай аймаг, бусад аймгууд сумдуудыг багтай болгож багийн дасгалжуулагчаар нь ажиллаж залуу харваачдыг сургаж, бэлтгэн ажилласан байна.
11. 2016 онд Т.Батмөнх нь түүхч мэргэжлийн дагуу үндэсний нум, сумыг судлан эртний Хүннү нарын хийж хэрэглэж байсан хүннүгийн олдворын нумны хэв загвар, технологийг сэргээн шинээр “ХҮННҮ НУМ”-ыг хийж олны хүртээл болгосон нь дотоод, гадаадын харваачдыг Монгол нум, сум уламжлалтай танилцахад ойртуулж үндэсний нум, сумаар бахархах бахархалыг сэргээсэн байна.
12. 2015 оны өвөл Говь-Алтай аймгийн Бугат суманд сур харвааны сургалт явуулж 2016 онд Говь-Алтай аймгийн Есөнбулаг сум, Бугат суманд үндэсний сурын талбайтай болж 2017 оны оны шилдэг талбайгаар Говь-Алтайн аймгийн үндэсний сурын талбай шалгарсан байна.
13. 2016-2019 онд Засагтхан клубыг үүсгэн байгуулж багийн даргаар, Говь-Алтай аймгийн багт багш, дасгалжуулагчаар ажиллан улсын мэргэн 1, өсөх идэр мэргэн 1, спортын мастер 35, спортын дэд мастер 22 тамирчин шинээр төрүүлэн гаргасан байна.
14. Засагтхан клуб, Говь-Алтайн багуудад 400 гаруй хүн үндэсний сурын спортоор тогтмол хичээллэж байна.
15. 2018 онд Говь-Алтай аймгийн Жаргалан сумын Эрээн нуурт “Алтайн 1000 харваач” наадмыг зохион байгуулж тус харваанд нийт 1217 харваач бүртгэгдэн Улсын хэмжээнд тэмдэглэгдэх түүхэн амжилтаар зохион байгуулсан байна.
16. Үндэсний сур харваатай холбогдсон үеэс хойш сурын спортыг хөгжүүлэх, түүний бааз суурийг бэхжүүлэхэд анхаарч 20 гаруй залуусыг нум, сум хийх, засварлахад сургасан байна.
17. 2018 онд Нийслэл Улаанбаатар хотын хүүхэд залуучуудыг үндэсний сурын спортод татан оролцуулах зорилгоор “Дөрвөн хайрханы мэрэгчүүд” клубыг үүсгэн байгуулан зааж, сурган багш, дасгалжуулагч, тэргүүнээр ажиллаж байна.

18. 1990 оноос хойш Отго сурын харвааг 36 дахь жилдээ ивээн тэтгэж оролцон жил бүр 100 гаруй хүүхэд, 70 наснаас дээш настай ахмад харваачдад бэлэг бэлтгэн хүндэтгэл үзүүлж байна.
19. Т.Батмөнх нь 2013 оноос Улсын наадамд түрүүлсэн 2 мэргэний шүүс таваг тавьдаг уламжлалыг сэргээсэн нь эртний Монгол ёс жаягаа залуучуудад мэдүүлсэн олны талархлыг хүлээн уламжлал болон өвлөгдсөн байна.
20. Үндэсний сурын спортын мастер, хүндэт мэргэн Т.Батмөнхийн нэрэмжит “Монгол улсын аварга шалгаруулах тэмцээн 2022” нь Говь-Алтай аймгийн Алтай хотод 21 аймаг, 9 дүүргийн 1000 харваачид, 250 хүүхэд оролцсон томоохон тэмцээн болж амжилттай зохион байгуулагдлаа. Энэ нь орон нутагт төдийгүй улсын хэмжээнд анх удаа 1250 гаруй харваач оролцсоноороо онцлог байлаа. 2008 онд Говь-Алтай аймгийн Эрээн нуурын хөвөөнд 1000 сонирхогчдын тэмцээн харваа зохион байгуулж байсныг 2022 онд бататгасан үйл явдал болсон.

Бүтээлийн жагсаалт:

1. “Монгол нум, сум” ном, 2005 он Зохиогч Т.Батмөнх
2. “Монгол сурын товчоон” товхимол, 2008 он, хянан тохиолдуулсан Т.Батмөнх
3. “Монгол нум сумны үүсэл, хөгжил”, “Нум хийх аргачилал”, нийтлэл ярилцлага. Өнөөдөр сонин, Өдрийн сонин, Хийморь сонин 2002-2012 он
4. “Mongolei Bogensport” ХБНГУ-ын спортын хамгийн том сэтгүүл “BOGEN SPORT”-д “Монгол нум сум” ярилцлага, 2001 он Т.Батмөнх
5. “Газарзүйн шинжлэх ухаан” сэдвийн хүрээнд эрдэм шинжилгээний 20 гаруй өгүүлэл бичив. 1986-1996 он.

Кино, уран бүтээл:

1. “Мандухай цэцэн хатан” Монголын уран сайхны кино. Үндэсний сурын ахмад мэрэгчүүдтэй хамтран нум, сум хийв. 1988 он.
2. “Мөнх тэнгэрийн хүчин дор” Монголын уран сайхны кино. Нум, сум урлаач багш нарын хамт нум, сум хийв. 1992 он.
3. “Цэц магнай” Монголын уран сайхны кино. Монголын сурын харвааны зөвлөх, нум урлаачын туслах дүр, конины нум, сумыг бие даан хийв. 1995 он
4. “Чингис хаан” Япон улсын уран сайхны кино. Конины бүх нум, сумыг хийв. 2007 он.
5. “Монгол нум сум, үүсэл хөгжил” баримтат кино мөн Монгол улсыг сурталчилах гадаад, дотоодын 10 гаруй баримтад кино бүтээлд Монгол сур харваа хэсгийг найруулж, тоглосон.

6. “Монголчууд нум сум хийх цавууныхаа нууцыг алдсан нь” нийтлэл. Өнөөдөр сонин, 2003 он №44. Т.Батмөнх
7. “2 жил хатаасан нум сум эдэлгээ сайн даадаг” нийтлэл. Үндэсний бөх сэтгүүл, 2007 он №1/24
8. “Төрийн хүндэтгэлийн нум, сум” хийж байрлуулав. Засгийн газрын ордны ёслол хүндэтгэлийн өргөө.
9. Цагаан сарын баяр, Улсын их баяр наадмаар “Үндэсний нум, сум харвааны ёс жаяг, хийх арга барил” сэдвийн хүрээнд жил бүр телевизийн ярилцлагад орж нум, сумыг сурталчлан таниулж үндэсний өв соёлоо дээдлэн хөгжүүлэх, бүх нийтийн биеийн тамир, эрүүл мэндийн үйлсэд чухал хувь нэмэр оруулсаар байна.
10. Гадаадын жуулчид, харваачдад үндэсний өв соёлоо сурталталчих, Монголдоо аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд оруулж буй хувь нэмэрийг нь гадаадынхан Монгол нумаар харван өндөрөөр үнэлж байна. Гадаадын харваачид Монгол нумаар харвахад дуртай байдаг. Гадаадын нийт 50 гаруй оронд Монгол нум, сум, харвааг сурталчилсан байна.

Т.Батмөнхийн амжилт үзүүлсэн харваачид, шавь нар:

1. Монгол улсын даяар дуурсах мэргэн Ч.Мөнхцэцэг,
2. Улсын мэргэн цолтон. УМ Б.Дашзэвэг, УМ Г.Батгэрэл, УМ Б.Бутваан, УМ Х.Болдбаатар, УМ Г.Батзаяа, УМ Б.Баярцэцэг
3. Спортын мастер, дэд мастер цолтон Х.Мөнхгэрэл, М.Баярсайхан, Ч.Одонгэрэл, Д.Энхжаргал, Д.Батнэргүй, Г.Нямдаваа, С.Энхжаргал нарын 50 гаруй залуучууд.

Гавьяа шагнал:

8. 2023 онд Монгол улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн цол, тэмдэг
9. 2010 онд Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одон, ЗГ
10. 2008 онд Биеийн тамир спортын тэргүүний ажилтан, БСШУЯ
11. 2008, 2013 онд БГД-ын Хүндэт иргэн. БГД, ЗДТГ
12. 2006 онд ОХУ-ын Буриад улсын Биеийн тамир, соёлын гавьяат ажилтан цол, тэмдэг.
13. 2006 онд Спортын алдар медаль. БТСХ
14. 1973 онд Засгийн газрын хүндэт жуух бичиг, ЗГ

Үндэсний сурын спортын цол тэмдэг:

5. 2013 онд Үндэсний сурын холбооны Хүндэт мэргэн цол. ҮСХ
6. 2012 онд Урианхай сурын Хүндэт мэргэн цол.
7. 2000 оноос Үндэсний сурын улсын шүүгч цол. ҮСХ
8. 1989 онд Үндэсний сурын мастер, аймгийн мэргэн ҮСХ

Үндэсний нум, сумны сургалт, үйлдвэрлэлийн амжилт:

11. 2019 онд “Шилдэг ивээн тэтгэгч байгууллаг”, МҮСХ
12. 2018 онд “Оны шилдгийн шилдэг дасгалжуулагч”. МҮСХ
13. 2017 оны “Шилдэг ахмад харваач”, өргөмжлөл. МҮСХ
14. 2016 онд Шилдэг нум үйлдвэрлэгч. МҮСХ
15. 2015 онд “Нийслэлийн шилдэг бэлэгдэл” бүтээгдэхүүн. ХАНГАРЬД НУМ. 2015 он.
16. 2007 оны үндэсний шилдэг үйлдвэрлэгч. Нум сумны үйлдвэр. НЗДТГ
17. 2006 онд Үндэсний брэнд үйлдвэрлэгч. Нум сумны үйлдвэр. БГД
18. 1996-2019 онуудад 5000 гаруй харваачдыг эвэр нумтай болгожээ.
19. 2023 онд Говь-Алтай аймгийн 100 жилийн ойн нээлтэнд 100 хүүхдээр баяр наадмын нээлтээр 100 сум зэрэг харвуулах 100 нум, 100 сумыг бэлтгэсэн байна.
20. 2025 он 09 сар. Баянгол дүүргийн 6-р хорооны ахмад болон хүүхдийн сурын харвааны сургалтын талбайг хүлээн авч хороо, дүүрэгтэй хамтран хүүхэд,

Соёлын биет бус өвийг сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх чиглэлээр ахмадуудад Монгол харвааны сургалтыг хийж идэвхтэй оролцсон байдал

Үндэсний өв соёл, нум сум харвааг олон улсад сурталчилсан талаар:

20. Нум урлаач Т.Батмөнхийн урласан Монгол нум сумаар АНУ, ХБНГУ, Их Британи, Япон, Солонгос, Франц, Унгар, Швед, Швейцарь, Канад, Болгар, Хятад, ӨМӨЗУ, ОХУ-ын Буриад зэрэг 30 гаруй орны харваачид харваж Монгол үндэсний харваагаар хичээллэж байна.
21. Жил бүр гадаадын төрийн айлчлалын зочид төлөөлөлгчдөд үзүүлэх харваа хийж Монголын өв соёл, нум сум харвааг танилцуулж байдаг.
22. 2005 онд ХБНГУ-д ROBIN HOOD тэмцээнд урилгаар оролцож Монгол улсаа төлөөлөн “МОНГОЛ СУР ХАРВАА” үзэсгэлэн гаргаж, тус тэмцээний шүүгчээр ажиллаж, “Монголын сур харвааны үүсэл, хөгжил” сэдвээр лекц уншин Монгол сурын харвааг сурталчилсан байна.

23. 2006 онд Өмнөд Солонгос улсад болсон “Олон улын үндэсний харваа” арга хэмжээнд оролцож 20 гаруй орны үндэсний сурын тэмцээнд өрсөлдөн 3-р байр эзлэн Монгол улсынхаа нэрийг гаргасан.
24. 2015 оны 9 сард БНСУ-д болсон “Олон улын уламжлалт харвааны тэмцээ”-нд оролцов.
25. 2015 оны 10 сард БНСУ-д “Азийн үндэсний сурын чуулган”-д урилгаар ахин очиж илтгэл тавьж, Монгол нум, сумны үзэсгэлэн гарган өндөр үнэлэлт авч зохион байгуулагч улын музейд Монгол нум, сум тавигдаж Монгол улсаа сурталчилсан байна.
26. Монголын их өв соёл нум сумыг дотооддоо төдийгүй Буриад, Өвөр Монгол, Халимаг, Тува, Казакстан зэрэг Монгол туургатан улсууддаа биечлэн сургалт орж, хөгжүүлэн дэлгэрүүлэх ажлыг зохион байгуулж нум, сум, харвааны хэрэгсэлээр хангаж ажилласан байна./2002-2018/
27. ОХУ-ын Буриад улыг 4 жилийн дотор үндэсний нумтай болгож зааж сургасан. Уг ажил, хөдөлмөрийг нь үнэлэн Монголын их эзэнт гүрэн байгуулагдсаны 800 жилийн ойгоор “ОХУ-ын Буриад улын биеийн тамир, соёлын гавьяат ажилтан” цол тэмдгээр шагнагдсан байна. /2006 он./
28. Монголын үндэсний сурын холбооны ээлжит 15-р чуулганаар батласан “Үндэсний их баяр наадмын тухай хууль”-д өөрчлөлт оруулан батлуулах үйл ажиллагаанд өөрийн ажил мэргэжлийн туршлагын үүднээс гар бие оролцон чухал хувь нэмэр оруулсан байна.
29. 2017 онд Унгар улсад зохиогдсон ОУ-ын Өв соёлын үзэсгэлэнд урилгаар оролцож “Монгол нум, сумны үзэсгэлэн” гарган Монголын өв соёлоо сурталчилж өндөр үнэлгээ авсан байна.
30. 2022, 2023 онд Монгол улын аймаг, сумдын 100 жилийн ойд зориулан 300 гаруй нум, 1000 гаруй сум урлан хүлээлгэн өгөөд байна.
31. Говь-Алтай аймгийн үндэсний сурын “Засагт хан клуб”-ыг үүсгэн байгуулж 20 гаруй жил багш дасгалжуулагчаар ажиллаж байгаа бөгөөд сүүлийн жилүүдийн амжилтаас дурдвал: 2024 онд Мөсөн сурын улын аварга баг, алтан медаль, 2024 онд Үндэсний сурын аварга шалгаруулах тэмцээнд эмэгтэй баг алт, хүрэл медаль хүртсэн. 2025 онд Үндэсний сурын харвааны тэмцээнд эрэгтэй баг алтан медаль, эмэгтэй мөнгөн медаль хүртэж 2025 оны Үндэсний сурын харваанд багаараа тэргүүн байрт шалгарав.

32. Баянгол дүүргийн 6-р хорооны шинээр байгуулагдсан БГД, 6-р хорооны Ахмад, хүүхдийн үндэсний сурын харвааны бэлтгэлийн талбай 2025 оны 09 сард нээснээс хойш 40 ахмад, хүүхдэд үндэсний сурын харвааг зааж сургасан байна.
33. Сүүлийн 5 жилийн хугацаанд шилдэгийн шилдэг харваачаар 2 удаа, шилдэг харваачаар 3 удаа болсон.
34. 2025 онд Монгол улсын хэмжээнд СӨХ-дын дунд зохион байгуулсан Үндэсний сурын тэмцээнд БГД-ийн 6-р хорооны СӨХ-ийн эрэгтэй ахмад харваач С.Баасан тэргүүн байр, эмэгтэй харваач х.Хүрэлсүх тэргүүн байр, эрэгтэй харваач н.Ролбидорж тэргүүн байр тус тус хүртсэн байна.
35. 2024 онд Улсын шилдэг харваач, 2025 онд Улсын шилдэг харваач-аар тус тус шалгарсан байна. МҮХХ

Уран бүтээлийн жагсаалт /товч/

1. “Монгол нум, сум” ном, 2005 он Зохиогч Т.Батмөнх
2. “Монгол сурын товчоон” товхимол, 2008 он, хянан тохиолдуулсан Т.Батмөнх
3. “Монгол нум сумны үүсэл, хөгжил”, “Нум хийх аргачилал”, нийтлэл ярилцлага. Өнөөдөр сонин, Өдрийн сонин, Хийморь сонин 2002-2012 он
4. “Mongolei Bogensport” ХБНГУ-ын спортын хамгийн том сэтгүүл “BOGEN SPORT”-д “Монгол нум сум” ярилцлага, 2001 он Т.Батмөнх
5. “Газарзүйн шинжлэх ухаан” сэдвийн хүрээнд эрдэм шинжилгээний 20 гаруй өгүүлэл бичив. 1986-1996 он.

Кино, уран бүтээл:

11. “Мандухай цэцэн хатан” Монголын уран сайхны кино. Үндэсний сурын ахмад мэрэгчүүдтэй хамтран нум, сум хийв. 1988он.
12. “Мөнх тэнгэрийн хүчин дор” Монголын уран сайхны кино. Нум, сум урлаач багш нарын хамт нум, сум хийв. 1992 он.
13. “Цэц магнай” Монголын уран сайхны кино. Монголын сурын харвааны зөвлөх, нум урлаачын туслах дүр, конины нум, сумыг бие даан хийв. 1995 он
14. “Чингис хаан” Япон улсын уран сайхны кино. Конины бүх нум, сумыг хийв. 2007 он.
15. “Монгол нум сум, үүсэл хөгжил” баримтат кино мөн Монгол улсыг сурталчилах гадаад, дотоодын 10 гаруй баримтад кино бүтээлд Монгол сур харваа хэсгийг найруулж, тоглосон.

16. “Монголчууд нум сум хийх цавууныхаа нууцыг алдсан нь” нийтлэл. Өнөөдөр сонин, 2003 он №44. Т.Батмөнх
17. “2 жил хатаасан нум сум эдэлгээ сайн даадаг” нийтлэл. Үндэсний бөх сэтгүүл, 2007 он №1/24
18. “Төрийн хүндэтгэлийн нум, сум” хийж байрлуулав. Засгийн газрын ордны ёслол хүндэтгэлийн өргөө.
19. Цагаан сарын баяр, Улсын их баяр наадмаар “Үндэсний нум, сум харвааны ёс жаяг, хийх арга барил” сэдвийн хүрээнд жил бүр телевизийн ярилцлагад орж нум, сумыг сурталчлан таниулж үндэсний өв соёлоо дээдлэн хөгжүүлэх, бүх нийтийн биеийн тамир, эрүүл мэндийн үйлсэд чухал хувь нэмэр оруулсаар байна.

Гадаадын жуулчид, харваачдад үндэсний өв соёлоо сурталталчих, Монголдоо аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд оруулж буй хувь нэмэрийг нь оруулж байна.

Шалгуур үндэслэл

Соёлын биет бус өвийг үндэсний болон дэлхийн хэмжээнд сурталчлан алдаршуулах, түгээн дэлгэрүүлэхэд онцгой хувь нэмэр оруулсан өвлөн уламжлагчийн үндэсний болон олон улсын хэмжээнд зохион байгуулагдсан уралдаан, тэмцээнд амжилт гаргасан байдал:

Үндэсний сурын спортыг хөгжүүлэх, хойч үеэ бэлтгэх үйлсэд 55 жил улсад ажиллан зүтгэж байгаа Монгол улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн, Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одонт, ОХУ-ын Буриад улсын Биеийн тамир, соёлын гавьяат ажилтан, Биеийн тамирын тэргүүний ажилтан, Монгол улсын хүндэт мэргэн, Үндэсний сурын спортын мастер, нум урлаач Төмөрхүүгийн Батмөнх нь:

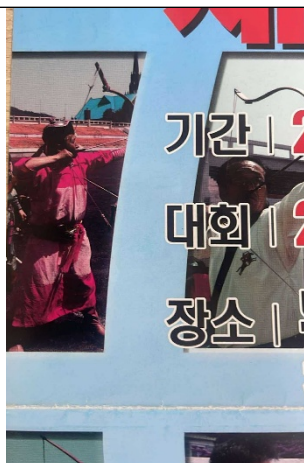
1. Монголын ард түмний хийморь сүлд, ид хав оршсон үндэсний их бахархал, үнэт өв болсон нум, сумыг эртний жаягаар өндөр төвшинд урлан бүтээж 1976 оноос хойш 50 жил нум урлан түгээн дэлгэрүүлсээр байна.
2. Мандухай, Чингис хаан, Цэц магнай киноны нум сумыг урлан дотоод гадаадын 10 гаруй кино, уран бүтээлд нум сум урлан зөвлөхөөр ажиллан өв соёлоо дэлгэрүүлэн, Монгол улсаа сурталчилсан байна.
3. Хүүхэд залуучуудыг сурын харваанд сургаж нум сумаар хангасаны үр дүнд одоогийн тэмцээн уралдаанд 500-1000 гаруй харваачид оролцдог болсон ба баг тамирчдыг ивээн тэтгэж 2019 онд “Шилдэг ивээн тэтгэгч байгууллага”-аар шалгарсан байна.

4. 1990 оноос хойш Отго сурын харваанд бүтэн шүүс, идээ ундаа тавьдаг ёсыг сэргээж тогтмол 35 жил ивээн тэтгэсэн байна.
5. 2022 оны “Улсын аварга шалгаруулах тэмцээн” -ийг Спортын мастер, Хүндэт мэргэн Т.Батмөнхийн нэрэмжит болгон Говь-Алтай аймагт зохион байгуулж орон нутагт анх удаа 1300 гаруй харваач оролцсон нь Хүндэт мэргэн Т.Батмөнхийн нэр хүнд, алдар, хөдөлмөр зүтгэлийг үнэлсэн тэмцээн болсон байна.
6. Буриад ба Өвөрмонголд эртний аргаар эвэр элэгт, шөрмөсөн арлалттай нум сум хийхийг зааж сургасан байна.
7. Монгол улсад ирж буй гадаадын 50 гаруй орны төрийн төлөөлөгч, зочид, жуулчидад үзүүлэх харваа хийж, Унгар, Герман, Англи, Солонгос, Хятад, Буриад зэрэг орнуудад үзэсгэлэн гарган уралдаан тэмцээнд оролцон, илтгэл тавьж үндэсний сур харваа, өв соёлоо сурталчилан таниулсан байна.
8. Үндэсний сур харвааг залуу үед өвлүүлэн таниулах, харваач бэлтгэх үйлсэд тасралтгүй зүтгэн улсын мэргэн, гоц харваач, спортын мастер, спортын дэд мастер зэрэг зэрэг цолтой 70 гаруй харваачдыг төрүүлсэн гаргасан байна.
9. 1966 оноос хойш 59 жилийн хугацаанд Монгол улсын 21 аймаг, 365 сумдыг нумжуулах, эрийн гурван наадам хийлгэдэг болгоход анхаарч ажилласан хичээл зүтгэл, үндэсний сурын харвааны тэмцээн уралдаануудад гаргасан амжилт, үндэсний сурын спортын хөгжин бадрах, түгээн дэлгэрүүлэх, өв соёлоо тээн өвлүүлэх ариун үйлсэд оруулсан үнэтэй хувь нэмэр болон эдүгээ хүртэл эрч хүчтэй өрсөлдөгч харваач хэвээрээ амжилт бүтээл гарган явж, хүүхэд залуучуудад үлгэр дуурайлал болж “Батмөнх багш” нэрээрээ алдаршин яваа үндэсний сурын нэрт зүтгэлтэн Т.Батмөнхийн өсвөр үеийнхний авьяасыг нээн хөгжүүлэх талаар туршлагажсан туршлага, эзэмшсэн мэргэжилдээ чадваржсан өөрийнх нь хөгжил, соёлын биет өв болох нум, сум урлах эрдмийг залуу хойч үедээ зааж сурган, өвлүүлсэн байдал хийгээд соёлын биет бус өв болох Монгол нум сум харвах эрдэмд 3 настай балчираас 80 настай ахмад хийгээд, гадаад дотоодын олон хүмүүст зааж сургах үйлсэд бүх насаараа /60 гаруй жил/ зүтгэж өв уламжлалаа үлдээсэн хийгээд Монгол харвааны өөрт нь заяасан авьяас чадвараа байнга хөгжүүлэн шавь нар болон хамт олон, залуу үедээ үлгэр болж байдаг хөдөлмөрч чанар, бүтээлч сэтгэлэгээ, хамт олонч үйл ажиллагаагаар нийгэмшин төлөвшсөн олон сайхан чанар, багаар ажиллах, алсын хараатай удирдан зохион байгуулах авьяаслаг чадваруудыг нь үндэслэн “өвлөн уламжлагчийг”-д шагнуулахаар тодорхойлж байна.

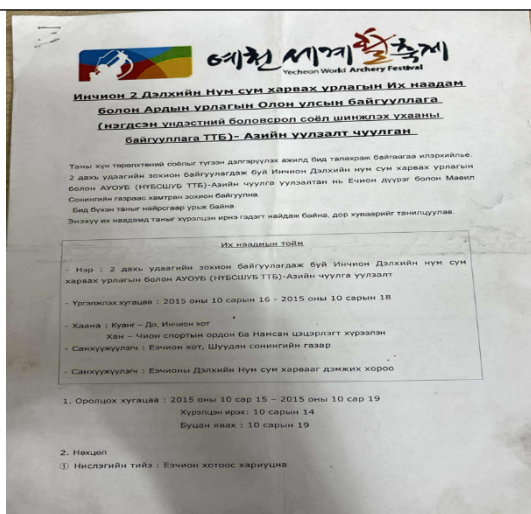
Монгол төрийн бодлого эрчлэн татсан нум шиг хүчтэй, исгэрэн дүүлэх сум шиг мэргэн байх болтугай.

Хавсралт № 1: /Зураг/

№	Хаана	Зураг
1	Олон улсын ATHLETES уламжлалт харваачдын наадамд амжилттай оролцсон.	
2	One village one prout international seminar / liyang changzhou- china/ 2008 11 сарын 11ны өдөр оролцсон.	
3	ORDOS NAADAM ATHLETE	

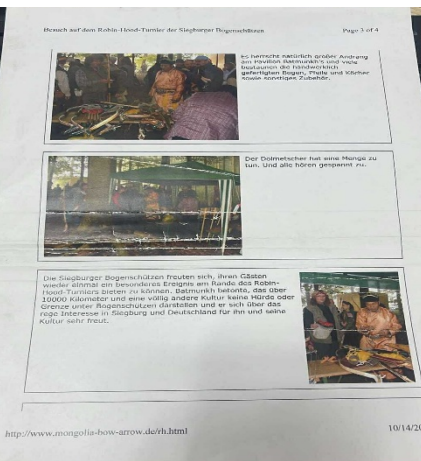

4 Инчин 2
Дэлхийн Нум
сум харвах
урлагын Их
наадам болон
Ардын
урлагын Олон
улсын
байгууллага/
нэгдсэн
үндэстний
боловсрол
соёл шинжлэх
ухааны
байгууллага
ТББ/-Азийн
уулзалт
чуулганд
оролцсон.

5 Холбооны
БНГерман
улсын Берлин
хот 2005 онд
Үндэсний
сурийн
холбооний
урилгаар очиж
үзэсгэлэн
гаргаж,
тэмцээнд
оролцсон.

		
6	Унгар улс зохиогдсон олон улсын наадамд оролцсон.	
7	Миат-н сэтгүүл дээр ярилцлага өгч нийтлэл гарсан.	
8	Дайн улсын ханхүү Монголд айлчилсан үеэр үзүүлэх харваа хийж нум сумаа сурталчилсан. 2008.08.27	

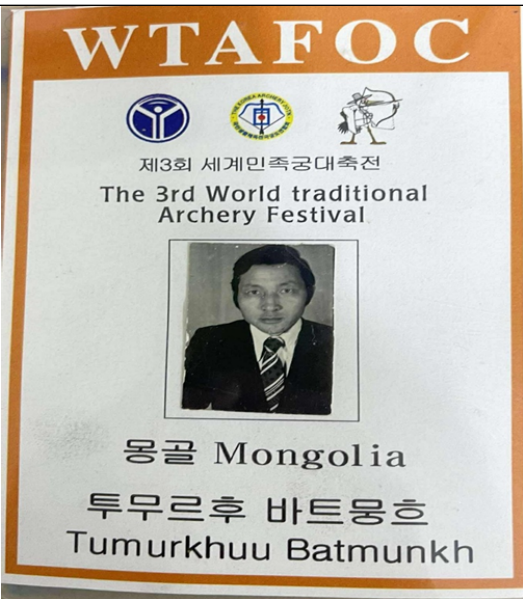
9	Харват улсийн ерөнхийлөгч Смелин Месич Бумбай тур жуулчны баазад үзүүлэх харваа хийсэн.	
10		
11	Үндэсний бөх-2007 спортын чөлөөт бөхийн сэтгүүл дээр	

	гарч байсан.	
1 2	20112 онд Tv ZONE Сэтгүүлд ярьлцлага өгч гарч байсан.	
1 3	2010 онд Олон улсын үзэсгэлэн яармагт оролцсон.	
1 4	Үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн анхдугаар зөвлөгөөнд амжилттай оролцсон.	

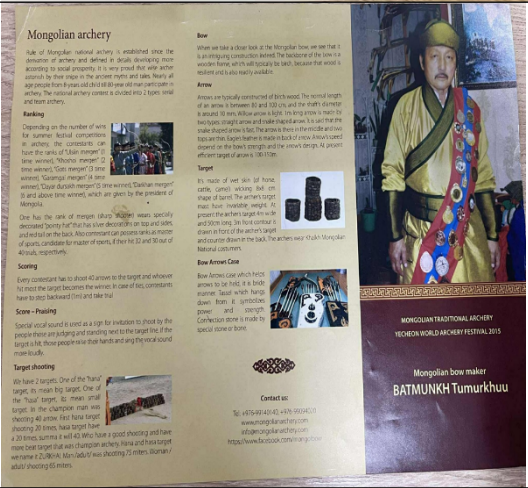
		
1 5	INTERNATION AL TRAVEL MART-2009	

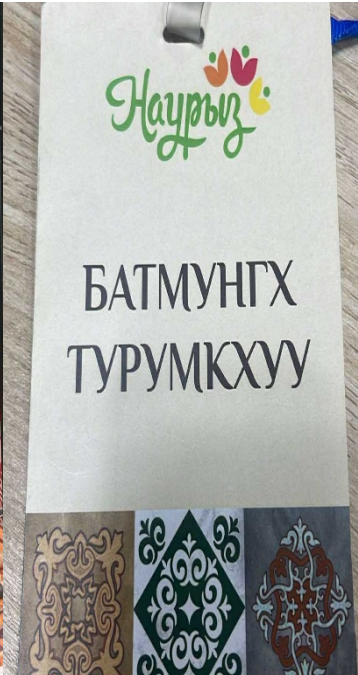
		
1 6	Хийморь сэтгүүл дээр 2008 онд гарч байсан. “Цэц магнай” кинонд зөвлөхөөр ажиллаж “Цэц Магнай”-д тоглож “Мандухай цэцэн хатан”-ны 10.000 нумыг хийлцсэн.	

		   Batmunkh.T establisher of Eriin Gurvan Naadam company, since 1995 he has been producing traditional bow and arrow. He was start to make a bow and arrow at films which is "Mandukhai Queen" and "Munkh tengeriin huchin dor". He is Master of Archery, Hundet Mergen of Mongolian and Uriankhai archery, Buryatia, physical, cultural Honored Athlete. Contact us: Phone: +976-99140140, +976-99085393 /eng/ E-mail: batmunkhtumurkhuu@gmail.com Web site: www.mongolianarchery.com Facebook: fb.com/mongolbow MONGOLIAN TRADITIONAL ARCHERY
1 7	The 3rd world traditional Archery FESTIVAL	

		 WTAFOC 제3회 세계민족궁대축전 The 3rd World traditional Archery Festival 몽골 Mongolia 투무르후 바트몽흐 Tumurkhoo Batmunkh
1 8	2007 WORLD traditional Archery Festival	 한국은 세계로! 세계는 한국으로! Korea in the world! The world in Korea! 선수단(Player) Nation : Mongolia (몽골) Name : Tumurkhoo Batmunkh 투무르후 바트몽크 2007 World Traditional Archery Festival 2007 세계 민족궁 대축전
1 9		 GREAT MONGOL-800 INTERNATIONAL TOURISM FAIR EXHIBITOR BATMUNKH
2 0	Үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн анхдугаар зөвлөгөөн	

		
2 1	Өдрийн сонин Танайд өнжье буланд Үндэсний сур харваагаа хөгжүүлж яваа үйл	
2 2	Соёлын сайдын хүрээнд Үндэсний үэсгэлэнд оролцож нум сумаа сурталчласан.	

		
2 3	Mongolian traditional archery yecheon world archery festival 2015	
2 4	Уралдаан тэмцээнд оролцсон оролцсон зураг	

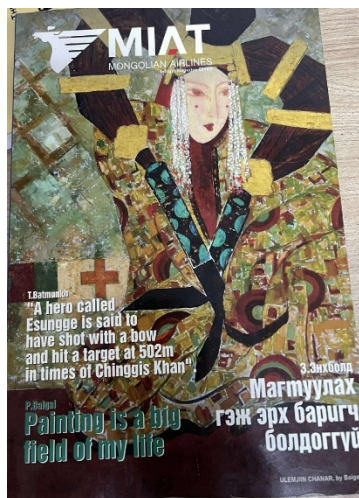
		
2 5	Казахстан улсын Наурызын баяр 2023 он Монголоос Үндэстний өв соёлоо дээдлэгч нэг хүнийг шалгаруулж уригдан оролцож үзэсгэлэн гаргасан. Монгол Үндэсний Нум сумаа сурталчилж ерөнхийлөгчтэй уулзсан.	
	Энэ мэтчилн гадаадын 50 гаруй оронд нум сумаа сурталчилж ажилласан. Гадаадад гаргасан нум сумандаа гарал үүслийн сертификатыг, чанарын баталгаа	

ОЛГОСОН.

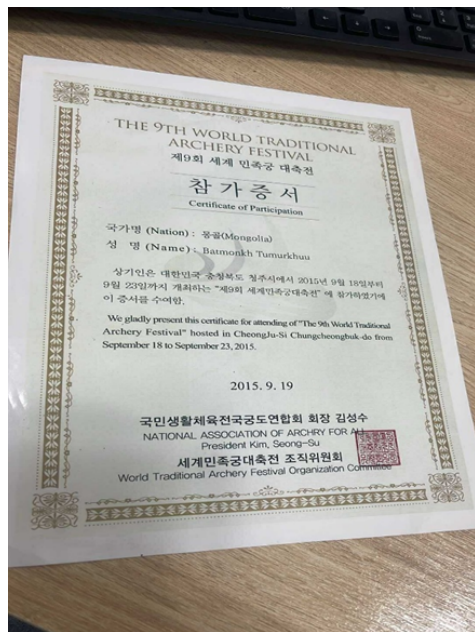

Хавсралт:2

Rule of Mongolian national archery is established since the derivation of archery and defined in details developing more according to social prosperity. It is very proud that wise archer astonish by their snipe in the ancient myths and tales. Nearly all age people from 8-years old child till 80-year old man participate in archery. The national archery contest is divided into 2 types: serial and team archery.

... shooter) wears specially decorated uniforms on top and sides, and can possess ranks as master sergeant, if their hit 32 and 30 out of

to the target and whoever
r. In case of ties, contestants
al

invitation to shoot by the
next to the target line. If the
ds and sing the vocal sound

A person in a red shirt is standing next to a large log on a beach.

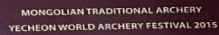
When we take a closer look at the Mongolian bow, we see that it is an intriguing construction indeed. The backbone of the bow is a wooden frame, which will typically be birch, because that wood is resilient and is also readily available.

Arrows are typically constructed of birch wood. The normal length of an arrow is between 80 and 100 cm, and the shaft's diameter is around 10 mm. Willow arrow is light. 1m long arrow is made by two types: straight arrow and snake shaped arrow. It is said that the snake shaped arrow is fast. The arrow is there in the middle and two tops are thin. Eagle's feather is made in back of arrow. Arrow's speed depend on the bow's strength and the arrow's design. At present efficient target of arrow is 100-150m.

It's made of wet skin (of horse, cattle, camel) wicking 8x8 cm shape of barrel. The archer's target must have invariable weight. At present the archer's target 4m wide and 50cm long. 3m front contour is drawn in front of the archer's target and counter drawn in the back. The archers wear Khalkh Mongol

Bow Arrows Case
Bow Arrows case which helps arrows to be held, it is bride manner. Tassel which hangs down from it symbolizes power and strength. Connection stone is made by special stone or bone.

Tel: +976-99140140, +976-99094020
www.mongolianarchery.com
info@mongolianarchery.com
<https://www.facebook.com/mongolbow>

Mongolian bow maker
BATMUNKH Tumorkhuu

Contact us:

Phone: +976-99140140, +976-99085393 /eng/
E-mail: batmunkhtumurkhuu@gmail.com
Web site: www.mongolianarchery.com
Facebook: fb.com/mongolbow

A black and white portrait photograph of a man with dark hair, wearing a dark suit jacket, a white shirt, and a striped tie. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The photograph is mounted on a light-colored card.

몽골 Mongolia
투무르후 바트몽흐
Tumurkhoo Batmunkh

한국은 세계로! 세계는 한국으로!
Korea in the world! The world in Korea!

선수단(Player)

Nation : Mongolia (몽골)
Name : Tumurkhuu Batmunkh
투무르큐 뱃몽크

2007 World Traditional Archery Festival
2007 세계 민족궁 대축전

ТАНАЙД ӨНЖЬЕ

as *Pyrenopeziza* spp. *Pyrenopeziza* spp.

[illegible][illegible][illegible]

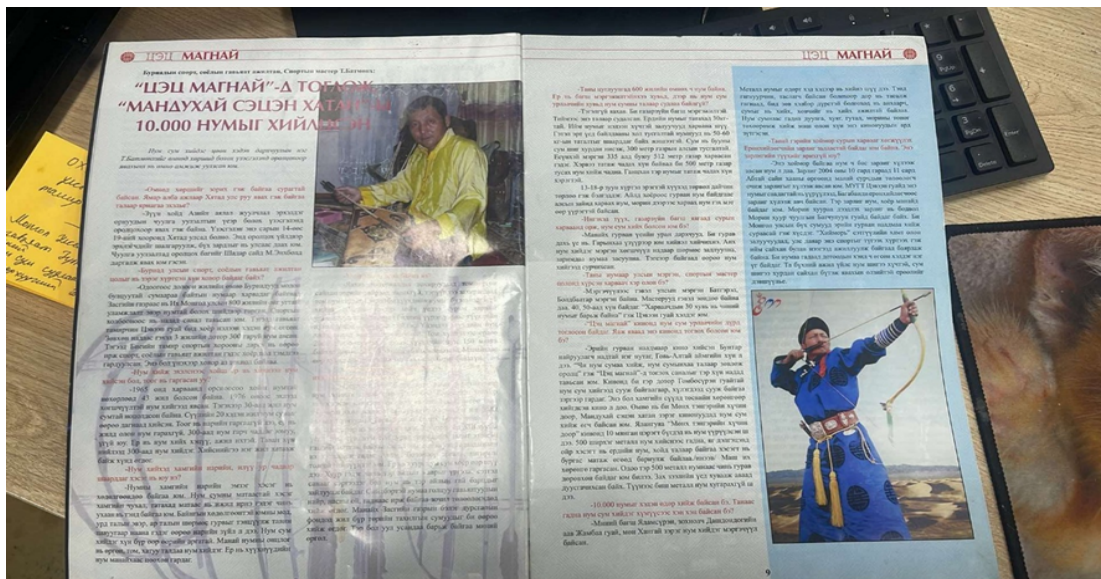
Үндэсний сур харваагаа хөгжүүлж яваа үйлстэн

тайвддаг, л. өмнөд аг. Тэрбээр Говь-Алтай аймагтай сүр хараар хөгжүүлэхийн тулд "Засаг хаан" клубийг үүсгэн байгуулсан бол нийслэлд л. Дөрвөн уулын мэргэжлээ, дугуйны чиглэлээр авч, 30-ионд хуучинд сүр хараагаа нээж, түүнийг үргэлжлэн асартайн хуучинд болонд Т.Батмөнх хуучинд, олон шавь нар цаг мэргэжлээр урьдчилсан, нэлээд амжилт гаргасанд тэрбээр түүнийг багцарч, "Засаг хаан" клубийг, "Засаг хаан клуб"-д жил илчиллэсэн Анхбаар хүү ачтан мэдэлдээ авч болсон бол сонинд Гарамнаа гурал мэдэлд, хуучинд. Хэсэг

[illegible][illegible]

МОНГОЛ УЛС
НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА

Наадамчдын зам 1200, Арцатын ам,
23 дугаар хороо, Хан-Уул дүүрэг,
Улаанбаатар хот, 17100
Утас: (976-11) 32 39 77, 32 71 99
Цахим хуудас: www.ulaanbaatar.mn

2025. 12. 30 № 01/8600

танай _____-ны № _____-т

СОЁЛЫН ӨВИЙН ҮНДЭСНИЙ
ТӨВИЙН ЗАХИРАЛ Г.ЭНХБАТ ТАНАА

“Соёлын биет бус өвийг үндэсний болон дэлхийн хэмжээнд сурталчлан алдаршуулах, түгээн дэлгэрүүлэхэд онцгой хувь нэмэр оруулсан өвлөн уламжлагчид мөнгөн шагнал олгох тухай журам”-ын дагуу шалгуур үндэслэл хангаж буй өвлөн уламжлагчдын мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 1. хуудастай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ

Х.НЯМБААТАР

1725141030

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مصدق من المدون من المصنفين و
مصدق من المصنفين و .. مدونين و

[illegible]

ۛ- . . نكسوسن

بندوبست من در سر مستی و غم
میستوشتم و هر دم در خم

1725091434

Нийслэлийн Засаг даргын 2025 оны
...12... дүгээр сарын ...30...-ны өдрийн
...01/8600... дугаар албан бичгийн
хавсралт

ШАГНАЛД НЭР ДЭВШҮҮЛЭХ ӨВЛӨН
УЛАМЖЛАГЧДЫН НЭРС

Д/д	Дүүрэг	Нэр дэвшигчдийн тоо	Нэр дэвшигчийн мэдээлэл
1	Баянгол дүүрэг	6	Гүен Балданцэрэн /ГЮ47020919/
2			Хонгор Уртнасан /ПЭ56091001/
3			Баасанхүү Цэрэндагва /НЭ90020515/
4			Далхаа Эрдэнэзуу /УУ65011351/
5			Төмөрхүү Батмөнх /ЧП46021533/
6			Равжаа Санжсүрэн /ОЭ53091572/
7	Баянзүрх дүүрэг	2	Алтангэрэл Дагзмаа /РЭ51110901/
8			Эрдэнэцогт Баатаржав /УС72031617/
9	Налайх дүүрэг	1	Энхтуяа Хүрэлбаатар /ДП75031311/
10	Сонгинохайрхан дүүрэг	1	Дурма Балган /ОЭ60072973/
11	Сүхбаатар дүүрэг	1	Дэндэв Баярхуяг /ХН71051917/
12	Чингэлтэй дүүрэг	1	Задь Цэнгэлсайхан /ТЖ56020501/
13	Хан-Уул дүүрэг	1	Лхагвасүрэн Лхамрагчаа /ОЮ81040814/